

Latvian A: literature – Standard level – Paper 1
Letton A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Letón A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Uzraksti literāra darba analīzi tikai par **vienu** no tekstiem. Atbildē atsaucies uz abiem izvirzītajiem jautājumiem.

1.

Es nekad nezināju, kā uzvesties tajā dzīvoklī. Tur neko nedrīkstēja aiztikt, konfektēm bija beidzies derīguma termiņš savus gadus desmit, un tur īpatnēji oda – mazliet pēc zālēm, mazliet pēc putekļiem un mazliet pēc vecas kosmētikas. Likās, ka arī mani vecāki par to visu nebija sajūsmā, tomēr kaut kādu iemeslu dēļ mamma uzstāja, ka laiku pa laikam pie Babas ir jāaizbrauc – cauri visai pilsētai, mīcoties pa diviem transportiem. Arī pati Baba un viss saistībā ar viņu likās smagnējs, piesūcies ar man nezināmu vēsturi, kurai es drīkstēju pieskarties „tikai ar acīm” – kā viņa bažīgi teica, kad mēģināju izpētīt, kas īsti atrodas neskaitāmajās piebāztajās sekcijās.

5 „Vai tu lūdz Dieviņu?” Baba man reiz noprasīja, kad uz brīdi vecāki bija kaut kur nozuduši un mēs bijām palikušas divas vien. Es īsti nesapratu, ko viņa ar to domā. Grāmatās, ko mamma vakaros lasīja priekšā, dažkārt varoņi lūdza Dievu. Taču parasti tad, ja bija nonākuši lielā ķezā. Man likās, ka ar mani viss ir kārtībā – vismaz tik ilgi, kamēr mani neatstāja divatā ar Babu. Nopratusi, ka Dieviņu es diez ko nelūdzu, viņa noburkšķēja, ka mani vecāki vairs ne no kā nebīstoties – tas man izklausījās pēc slavējamās īpašības – un vēl piemetināja: „Lūdz Dieviņu vismaz tu! Lūdz Dieviņu par saviem vecākiem!”

15 Biju atvieglota, kad mamma un tētis atgriezās. Šī krunkainā, stīvā sieviete ar pārmetošu skatienu un vēnainajām rokām – es negribēju neko kopīgu ar viņu.

Vēlāk, kad bijām pārnākuši mājās, es tomēr nevarēju beigt domāt par Baibas teikto. Nolēmu ar savām neskaidrībām vērsties pie tēta. Mans tētis vienmēr izskatījās ļoti gudrs un zināja atbildes uz visdažādākajiem jautājumiem – pat ja es tās reizēm nevarēju saprast. Tāpēc ticēju, ka viņš ievieš skaidrību arī Dieviņa lūgšanas jautājumā.

„Kā lai to pasaka... Daži cilvēki tic Dievam, daži ne,” tētis, atrāvis acis no savas avīzes, man atbildēja.

Es nesapratu, ko tas nozīmē.

25 „Neviens vēl nav pierādījis, ka Dievs tiešām pastāv... Un, ja Dievs pastāv, viņš mierīgi varētu nebūt tāds kā Bībelē...” viņš mēģināja skaidrot.

„Tad tu domā, ka Dieva nemaz nav?” biju šokā.

„Varbūt ir, varbūt nav,” tētis atsāka pētīt avīzi. „Izaugsi lielāka, pati izdomāsi.”

30 „Bet ja Dieva nav, kāpēc tad es esmu kristīta?” mēģināju viņa teiktajā atrast loģikas kļūdas.

„Drošs paliek nedrošs,” viņš raustīja plecus.

Man diez kā nepatika šī nenoteiktība. Vilinošāk likās pieņemt, ka Dievs tomēr ir – un viņam var visu ko lūgt un to dabūt, pat visneiespējamākās lietas; līdzīgi kā Ziemassvētku vecītim, tikai visu cauru gadu. Bija tikai jāizdomā, ko palūgt. Tā es sāku savus pirmos darījumus ar Dievu.

35 „Lūdzu, lūdzu, mīļais Dieviņ, kaut mammai un tētim būtu daudz, daudz naudas un viņi varētu nopirkt mašīnu,” gulēt ejot es pie sevis čukstēju – mēģināju ņemt vērā Babas ieteikumu lūgties par saviem vecākiem. „Es tad apsolu tevi lūgties katru vakaru,” piedāvāju arī kaut ko pretī. Kādu brīdi es apzinīgi centos to ievērot, taču manu vecāku finansiālais stāvoklis nemainījās. Varbūt es nepietiekami stipri gribēju, lai viņi kļūtu bagāti – patiesībā vecāki man jau patika tādi, kādi bija.

„Lūdzu, lūdzu, mīļais Dieviņ, es gribētu sev vecāko brāli,“ pēc kāda laika izdomāju nākamo pasūtījumu. Ja nu kāds varēja man to izkārtot, tad tas bija Dievs. Mamma jau bija paskaidrojusi, ka viņa lielo brāli man nevar piedāvāt, varbūt vienīgi mazāku māsiņu vai brālīti, kas sākumā būs zīdains un tikai brēktu, un nekādām rotaļām nebūtu derīgs. Tas neizklausījās tik kārdinoši. „Tā, lai es rīt pamostos, un man būtu superīgs vecākais brālis. Tas es nekad vairs nečīkstēšu, kad man liks mazgāt zobus. Āmen,“ pēc kāda laika attapos piedāvāt arī kaut ko pretī. Uz to brīdi gan sāku apjaust, ka varbūt jāsāk ar mazliet mazākiem lūgumiem.

„Es apsolu vienmēr labi mācīties, Dieviņ,“ teicu, kad biju jau sākusi iet skolā, „tikai, lūdzu, kaut vairs nebūtu jābrauc pie Babas.“ Tas bija pēc kārtējās garlaicīgās ciemošanās ar akmens cietiem *prjaņikiem*. Cita starpā Baba bija kārtējo reizi sakasījusies ar maniem vecākiem. „Jūs mani gribat iegrūst kapā! Vienu dienu jūs mani iegrūdīsiet kapā!“ viņa satraukti bubināja. Es nesapratu, par ko bija kašķis, un mani tas arī neinteresēja – gribēju tikai, lai tas beidzas. Darījumi ar Dievu, uz kuriem mani uzvedināja Baba, bija pavērsušies pret viņu pašu.

Tā vai citādi, drīz pēc tam no vecākiem uzzināju, ka Baba nonākusi slimnīcā ar Insultu. Es nesapratu, ko tas nozīmē, bet jutu, ka Insults ir [...] kaut kas velnišķīgs. No vecāku pusčukstus sarunām uztvēru, ka Baba varot pakustināt tikai vienu roku un vienu sejas pusi; viņa nevarot lāga parunāt un īsti nesaprotot, kas notiek. Insults acīm redzami guva uzvaru. Mamma lika man zīmēt apsveikuma kartītes, ko aiznest Babai uz slimnīcu, bet līdzī mani nekad neņēma. Es arī neuzprasījos. Baidījos satikt Insultu.

Daina Tabūna, *Pirmā reize* (2014)

- (a) Kāda ir saistība starp autora izvēlēto naratīva noskaņu un vispārējo fragmenta nozīmi?
- (b) Kāda ir autora izvēlētā tehnika, lai stāstā ievietotu varoņus?

2.

Vienreiz, kad es iegāju dārzos

Vienreiz, kad es iegāju dārzos,
Es atcerējos,
Ka esmu daudz vīna dzēris no viņiem
Un arī apdziedājis,
5 Visvairāk mirstošu ziedu un augšāmcēlušos
augļu veidā.
Un dārzi to sajuta,
Ka esmu atnācis pie viņiem
Lielos svētkos —
10 Un viņi mani sveica,
Izkarot karogus
Un skūpstot uz vaiga.
Dārzi soļoja man garām parādes gājienā,
Bet es stāvēju zem
15 Arvien jauniem,
Arvien mainīgiem
Ziedputekšņu vējiem.
Pēkšņi nolaidās karogi,
Un viņi man atklāja pieminēkli.

Linards Tauns, *Dzejoļu krājums* (1958)

- (a) Kāda ir autora izmantoto simbolu vispārējā nozīme dzejolī?
- (b) Kā dzejolī izmantots pirmās personas vēstītājs?
-